

Richtlijnenhandboek

***** Prognose Economische Impact *****

Beschrijving: Richtlijn voor het maken van een prognose van de (additionele) bestedingen in de gemeente/regio/provincie waar het evenement plaatsvindt als gevolg van het evenement

Versie: 0.2 Concept

Status: Versie 14 november 2012

Datum: 14 november 2012

© Werkgroep Evaluatie Sportevenementen

Inhoud

Verantwoording	4
Hoofdstuk 1 Kort overzicht van deze richtlijn	5
<i>Wat is het onderwerp en doel van deze richtlijn?</i>	5
<i>Doelgroep en gebruik van de richtlijn</i>	5
<i>Kiest u voor het juiste meetinstrument?</i>	5
<i>Afbakening economische impact</i>	5
<i>Leeswijzer: opbouw van een prognose en deze richtlijn</i>	6
Hoofdstuk 2 Kwaliteit en betrouwbaarheid van de prognose	8
<i>Wanneer voldoet een prognose?</i>	8
<i>Betrouwbaarheid en onzekerheid</i>	8
<i>Proportionaliteit</i>	9
Hoofdstuk 3 Sleutelvariabelen bezoekers	11
<i>Bronnen voor sleutelvariabelen</i>	11
<i>Bezoeken</i>	11
<i>Aandeel additionele bezoeken</i>	13
<i>Gemiddelde dagbesteding per bezoek</i>	15
<i>Prijs van overnachtingen en aantal overnachtingen</i>	15
Hoofdstuk 4 Overige groepen (accreditaties)	17
<i>Typologie overige groepen</i>	17
<i>Relatieve omvang overige groepen</i>	17
<i>Uitgaven overige groepen onderdeel budget</i>	18
<i>Sleutelvariabelen overige groepen</i>	18
Hoofdstuk 5 Verdringingseffecten	20
<i>Definitie</i>	20
<i>Omvang</i>	20
Hoofdstuk 6 Prognose organisatorische bestedingen	21
<i>Definitie</i>	21
<i>Bron</i>	21
<i>Additionaliteit</i>	21
Hoofdstuk 7 Prognose berekening van de economische impact	22
<i>Stap 1 Schatting van het aantal additionele bezoeken naar herkomst</i>	22

<i>Stap 2 Berekening van het aantal overnachters en overnachtingen</i>	<i>22</i>
<i>Stap 3 Berekening van de totale uitgaven aan overnachtingen</i>	<i>22</i>
<i>Stap 4 Berekening van de totale uitgaven aan bestedingen overdag</i>	<i>22</i>
<i>Stap 5 Berekening van de totale uitgaven bezoekers en andere aanwezigen</i>	<i>22</i>
<i>Stap 6 Correctie voor eventuele verdringingseffecten</i>	<i>23</i>
<i>Stap 7 Berekening additionele bestedingen organisatie comité.....</i>	<i>23</i>
<i>Stap 8 Sommatie bezoekersbestedingen en organisatorische bestedingen</i>	<i>23</i>
Hoofdstuk 8 Rapportage, verantwoording en peer review	24
<i>Wijze van rapporteren</i>	<i>24</i>
<i>Uitvoeren peer-review</i>	<i>24</i>
<i>Wijze van afgifte data t.b.v. open source database evenementen.....</i>	<i>24</i>
Bijlagen	26
Bijlage 1 Bezoekersgegevens	28
Bijlage 2 Organisatorische bestedingen.....	32
Bijlage 3 Accreditaties	33
Bijlage 4 Begrippen en definities	36
Bijlage 5 Value model.....	38
Bijlage 6 Voorbeeld berekening	39
Bijlage 7 Terugkoppelingsformulier WESP	41

Verantwoording

Voor de evaluatie van (sport)evenementen is het van belang een goed en betrouwbaar, bij voorkeur standaard meetinstrument te hebben. Als dit meetinstrument op een uniforme wijze wordt toegepast, dan worden evenementen beter vergelijkbaar en wordt een groter leereffect bereikt. Dit draagt bij aan de professionalisering en rendementsvergroting bij het organiseren van evenementen. Bovendien kan men met de informatie naar aanleiding van deze evaluatie(s) aanwenden in communicatie-uitingen naar (potentiële) sponsors en andere stakeholders van het betreffende evenement en toekomstige evenementen.

Dit richtlijnenhandboek biedt een erkend meetinstrument aan dat wordt aanbevolen aan partijen, die belang hebben bij de effectmeting van evenementen. Het is een initiatief van WESP, de Werkgroep Evaluatie Sportevenementen, in samenwerking met Platform Sporteconomie en het Program Office Olympisch Plan 2028.

Het gebruiken van dit Richtlijnenhandboek en het hierin beschreven meetinstrument plus materialen is toegestaan, echter uitsluitend met volledige bronvermelding: evaluatie uitgevoerd volgens Richtlijnenhandboek Prognose Economische impact WESP versie 0.2 zonder toetsing. Vindt er een peer-review¹ plaats, dan wijzigt de bronvermelding in: evaluatie uitgevoerd en getoetst volgens Richtlijnenhandboek Prognose Economische impact WESP versie 0.2. Bronvermelding is verplicht bij alle communicatie-uitingen, bijvoorbeeld persberichten.

Dit Richtlijnenhandboek is voorgeschreven bij de uitvoering van het onderzoek Prognose Economische impact. De volgende richtlijnen zijn eveneens beschikbaar:

- Economische impact
- Bezoekersaantallen
- Belevingsonderzoek
- Bezoekersprofielen
- Media impact

Bij vragen, opmerkingen en/of suggesties en bij aanmelden onderzoek dan wel aanvragen peer-review, gelieve contact op te nemen met de secretaris van WESP Werkgroep Evaluatie Sportevenementen drs Willem de Boer 06 - 13076024.

¹ WESP wenst nauw betrokken te zijn bij de hantering en uitvoering van haar meetinstrumenten. WESP kan bovendien geraadpleegd worden. Een peer-review past in deze situatie. Een peer-review wordt altijd uitgevoerd door een vertegenwoordiger van WESP en bestaat eruit dat de toepassing van de richtlijnen worden getoetst op tijdigheid, volledigheid en juistheid.

Hoofdstuk 1 Kort overzicht van deze richtlijn

Wat is het onderwerp en doel van deze richtlijn?

Deze richtlijn beschrijft op welke wijze een betrouwbare inschatting gemaakt kan worden van de economische impact van een toekomstig evenement.

Het doel van deze richtlijn is de kwaliteit van prognoses van de economische impact van sportevenementen te vergroten c.q. te borgen. Omdat het evenement nog moet plaatsvinden, betekent het maken van een prognose per definitie dat er gebruik gemaakt wordt van aannames. Een goede prognose kenmerkt zich door het gebruik van onderbouwde aannames, met andere woorden het gebruiken van betrouwbare brongegevens, of, waar bronnen ontbreken, geëxpliciteerde veronderstellingen. Uiteindelijk dient dit ter verzekering van een transparante en daarmee toetsbare onderbouwing van de uitkomsten.

Doelgroep en gebruik van de richtlijn

Deze richtlijn richt zich enerzijds op onderzoekers en anderzijds op opdrachtgevers van prognose onderzoek. De richtlijn geeft houvast aan onderzoekers bij het opstellen van een prognose, en aan controlerende onderzoekers voor een peer review. Daarnaast stelt het opdrachtgevers in staat om na te gaan volgens welke standaard er bij het onderzoek te werk is gegaan. Naast het formuleren van kwaliteitseisen zijn er suggesties gedaan voor een betrouwbare inschatting van de verschillende onderdelen van een prognose.

Kiest u voor het juiste meetinstrument?

U kiest voor dit instrument als u een partij vertegenwoordigt die belang heeft bij de inschatting vooraf van de economische effecten van een evenement en die over informatie wenst te beschikken betreffende (additionele) bestedingen in de gemeente/regio/provincie waar het evenement plaatsvindt.

Afbakening economische impact²

Bij elk evenement is een veelheid aan economische effecten denkbaar: bestedingen aan reclame door het bedrijfsleven, overnachtingen door bezoekers, promotie-effecten voor de gemeente/regio/provincie, etc.. Deze effecten zeggen alle iets over de betekenis van het evenement voor de economie in een regio. De economische impact heeft betrekking op een specifiek deel van deze economische effecten. De economische impact is netto bestedingseffect op korte termijn (binnen de tijdsperiode van één jaar na afloop van het evenement). Bij de afbakening van economische impact sluit deze richtlijn aan bij de WESP richtlijn 'economische impact'. De economische impact wordt in deze richtlijn omschreven als

de additionele, dat wil zeggen de extra bestedingen die door het evenement veroorzaakt worden in de gemeente/regio/provincie.

² Deze paragraaf is een korte samenvatting van de begrippen zoals die in de Richtlijn Economische impact worden gehanteerd.

Additioneel wil zeggen dat de bestedingen niet het gevolg zijn van een verschuiving van de vraag, in tijd of in ruimte. Voorbeelden van vraagverschuivingen zijn:

- Subsidies van lokale overheden
- Uitgaven van bezoekers die toevallig in buurt waren
- Uitgaven van inwoners

De economische impact bestaat uit de volgende onderdelen:

- De additionele bestedingen van bezoekers en deelnemers aan het evenement
- De additionele bestedingen vanuit de organisatie van het evenement (via gegevens van de organisatie)

Bestedingen zijn additioneel als aan de voorwaarde wordt voldaan dat er een oorzakelijk verband met de organisatie van het evenement. De oorzakelijkheid kan worden vastgesteld door het vergelijken van een 0 en 1 situatie. De 0 situatie is dan meestal de situatie waarin het evenement niet in Nederland zou zijn georganiseerd.

Leeswijzer: opbouw van een prognose en deze richtlijn

Deze richtlijn is in grote lijnen opgebouwd volgens de structuur van het uitvoeren van een prognose onderzoek. Bij het maken van een prognose, dienen de volgende stappen te worden gezet.

1. Bepalen van kwaliteit, reikwijdte en detaillering prognose
2. Verzamelen van bronnen per sleutelvariabele
3. Vaststellen van mogelijke verdringingseffecten
4. Berekening van de economische impact
5. Verantwoording

Deze stappen zijn de hoofdstukken in het hierop volgende handboek.

Hoofdstuk 2 is gewijd aan de vraagstukken met betrekking tot de kwaliteit en de betrouwbaarheid van een prognose. Het bakent de begrippen 'kwaliteit', 'betrouwbaarheid' en 'proportionaliteit' af. Aan de hand van deze afbakening kan de onderzoeker de reikwijdte en detaillering van een voorgenomen prognose bepalen.

Hoofdstuk 3 benoemt de mogelijke bouwstenen, ofwel sleutelvariabelen van een prognose en geeft aanwijzingen voor het gebruik van databronnen.

Hoofdstuk 4 is gewijd aan het vraagstuk van de verdringingseffecten van sportevenementen. Dit zijn de effecten van (eventuele) grote massa's bezoekers aan het evenement op andere gebruikers van de openbare ruimte en/of accommodaties.

Hoofdstuk 5 behandelt de economische impact door bestedingen van andere aanwezigen dan bezoekers, zoals deelnemers, genodigden, pers en dergelijke.

Hoofdstuk 6 is gewijd aan de additionele bestedingen die voortvloeien uit de organisatie van het evenement.

Hoofdstuk 7 tenslotte geeft een overzicht van alle stappen in het berekenen van een prognose voor de economische impact.

De omvang van deze richtlijn is aanzienlijk en dit kan potentiële gebruikers die behoefte hebben aan een snelle inschatting van een relatief klein evenement, afschrikken. Deze gebruikers bevelen wij aan om in ieder geval **hoofdstuk 3, hoofdstuk 6 en hoofdstuk 7** te lezen. Wil men vervolgens een verdere toelichting op specifieke onderdelen dan kan men de overige hoofdstukken doornemen.

Hoofdstuk 2 Kwaliteit en betrouwbaarheid van de prognose

Wanneer voldoet een prognose?

Het streven dient erop gericht te zijn om een prognose te vervaardigen van de grootst mogelijke kwaliteit. Als een prognose van voldoende kwaliteit is, gegeven enkele randvoorwaarden, dan voldoet de prognose aan deze richtlijn.

De kwaliteit van een prognose wordt bepaald door de mate waarin gebruik gemaakt is van het beschikbare meest betrouwbare bronnenmateriaal en de transparantie over werkwijze en marges.

Een prognose van de hoogste kwaliteit gebruikt de meest betrouwbare bronnen, rapporteert op transparante wijze en geeft een indicatie van de marges van de uitkomsten. Een prognose kan van voldoende kwaliteit zijn en toch een lage betrouwbaarheid hebben, omdat het beschikbare bron materiaal onvoldoende betrouwbaar is. Dit dient dan wel expliciet vermeld te zijn in de rapportage.

De kwaliteit van een prognose hangt dus samen met de betrouwbaarheid van de resultaten, maar deze begrippen zijn niet volledig uitwisselbaar.

Een prognose is van voldoende kwaliteit en voldoet aan deze richtlijnen als de prognose de meest betrouwbare resultaten geeft, gegeven de beschikbare bronnen en gegeven een inzet van middelen die past bij de omvang van het evenement.

In het kader hierboven wordt gesproken over een inzet die past bij de omvang van het evenement. Dit principe wordt aangeduid als het principe van 'proportionaliteit'. De begrippen betrouwbaarheid en proportionaliteit worden hieronder toegelicht.

Betrouwbaarheid en onzekerheid

De betrouwbaarheid van een prognose wordt uitgedrukt door de omvang van de onzekerheidsmarges van de uitkomsten: hoe groter de marges rond de uitkomsten, hoe lager de betrouwbaarheid. Er zijn drie soorten onzekerheden die de marges bepalen:

- 1) Onzekerheden die samenhangen met (het gebrek aan) betrouwbaarheid van het beschikbare bronnenmateriaal
- 2) Onzekerheden die samenhangen met twijfels aan de vergelijkbaarheid van het evenement met de evenementen waarop de beschikbare bronnen betrekking hebben
- 3) Onzekerheden ten aanzien van de uitkomsten, die inherent zijn aan het evenement. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan a) toernooi verloop en b) weersomstandigheden.

Onzekerheden met betrekking tot het bronnenmateriaal

Er is vaak weinig betrouwbaar cijfermateriaal voorhanden bijvoorbeeld over het aantal bezoekers aan (bepaalde) topsportevenementen. Vaak ontbreekt de informatie, bijvoorbeeld doordat de organisatie na het evenement ontbonden wordt. Helaas blijkt bovendien dat de informatie die wel door de organisaties of internationale sportfederaties verstrekt wordt, met regelmaat niet betrouwbaar is. Organisatoren hebben de neiging om de bezoekersaantallen in

hun communicatie (veel) hoger voor te stellen dan in werkelijkheid het geval is. Dit geldt niet alleen voor evenementen die in de publieke ruimte plaatsvinden, en waar het aantal bezoekers sowieso vaak lastig vast te stellen is, maar ook voor entreeheffende evenementen, waarbij het aantal bezoeken wel exact bekend is.

Onzekerheden met betrekking tot de vergelijkbaarheid

Het blijkt dat evaluaties van voorafgaande edities van specifieke sportevenementen in andere landen niet één op één over te zetten naar de Nederlandse situatie. Dit betekent dat de vergelijkbaarheid tussen verschillende edities van hetzelfde evenement niet vanzelfsprekend is. Dit geldt sowieso voor toernooien die eerder in andere werelddelen georganiseerd zijn.

Met name in het VK en Denemarken is relatief veel onderzocht en deze landen zijn redelijk vergelijkbaar met Nederland. Bij het verzamelen van de gegevens niet actief hoeft te worden evaluaties uit andere werelddelen.

Ranking van betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid

Voor wat de betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid van de bronnen wordt de volgende indeling gehanteerd:

- ✓ ** Matig betrouwbaar: voornamelijk gebaseerd op vuistregels en mondeling informatie*
- ✓ *** Redelijk betrouwbaar: gebaseerd op schriftelijke opgaven achteraf, echter niet duidelijk of de bron betrouwbaar is en/of vergelijkbaarheid is twijfelachtig.*
- ✓ **** Betrouwbaar: gebaseerd op schriftelijke opgaven uit of a) betrouwbare bron en vergelijkbaarheid is niet zeker, of b) vergelijkbaarheid is goed maar betrouwbaarheid bron is niet zeker*
- ✓ ***** Zeer betrouwbaar: gebaseerd op schriftelijke opgaven uit betrouwbare bron*

Onzekerheden met betrekking tot inherente factoren

Het aantal bezoekers en ook het aandeel buitenlandse bezoekers kan sterk afhangen van het verloop van een toernooi. Als Nederland in de finale speelt van het EK voetbal, dan zal het aantal buitenlanders aanzienlijk lager zijn dan als Nederland na de poulewedstrijden is uitgeschakeld.

Deze bron van onzekerheid wordt aangeduid als inherente onzekerheid. De marges verbonden aan dit type onzekerheid kunnen worden aangegeven door middel van simulaties van verschillende toernooi verlopen en kunnen weergegeven worden met behulp van scenario's.

Proportionaliteit

Deze richtlijnen verlangen proportionaliteit bij het hanteren van de criteria van kwaliteit en betrouwbaarheid. Hoe groter het evenement, uitgedrukt in aantallen bezoekers, hoe hoger de eisen aan kwaliteit.

Dit betekent dat deze richtlijn aan de prognose van een groot evenement hogere eisen stelt qua inzet om de betrouwbaarheidsmarges te verkleinen (gebruikt bronnenmateriaal) en aan de detaillering van de tussenstappen, dan aan de prognose van een klein evenement.

Onder een groot evenement verstaan we dan een evenement dat meer dan 50.000 bezoeken trekt.

Hoofdstuk 3 Sleutelvariabelen bezoekers

Een prognose bestaat uit a) een eindresultaat en b) een onderbouwing van de tussenstappen die leiden tot het eindresultaat, de sleutelvariabelen. Als de waarde van deze sleutelvariabelen is vastgesteld, dan kan op basis van een aantal vaste regels de totale economische impact worden bepaald.

De sleutelvariabelen zijn:

- 1) Aantal bezoeken
- 2) Aandeel additionele bezoeken
 - a) verfijning: uitsplitsing naar buitenlanders, Nederlanders, inwoners
- 3) Additionele dagbestedingen per bezoek
 - a) Verfijning uitsplitsing naar herkomst
- 4) Additionele bestedingen aan overnachtingen
 - a) verfijning: Aandeel overnachters en gemiddelde overnachtingsduur
- 5) Additionele bestedingen organisatie en media

Bronnen voor sleutelvariabelen

Een prognose-onderzoek begint met het zoeken naar geschikte bronnen, dat wil zeggen gegevens van eerdere edities van het evenement, of van vergelijkbare evenementen. Voor het achterhalen van kernindicatoren is men vaak aangewezen op evaluatierapporten door onderzoeksbureaus. Wat betreft bezoekersaantallen baseren deze publicaties zich vaak op informatie van het organiserend comité. Een overzicht:

- ✓ Evaluaties van eerdere onderzoeken in het kader van de WESP te vinden op www.evenementenevaluatie.nl en als tabellen bij deze richtlijn. Bij het bepalen van de waarde van de sleutelvariabelen geldt dat WESP evaluaties (met peer review) de voorkeur verdienen.
- ✓ Zijn er geen WESP evaluaties om op terug te vallen, dan kunnen evaluaties uitgevoerd in andere West Europese landen uitkomst bieden.
- ✓ Een overzicht van de locaties van de verschillende edities van EK's en WK's is voor de meeste evenementen te vinden op Wikipedia of op website www.sport123.com. Dit geeft belangrijke informatie over waar men kan zoeken naar eventuele evaluatierapporten.

De uitkomsten van de (buitenlandse) evaluaties dienen met kritische blik beschouwd te worden en getoetst aan de ervaringen met WESP evaluaties en op hun vergelijkbaarheid met het evenement onder beschouwing.

Hier onder staan per sleutelvariabele mogelijke bronnen genoemd.

Bezoeken

Een bezoek is de aanwezigheid van een persoon tijdens (een dag van) het evenement en is gerelateerd aan het aantal verkochte entreebewijzen (tickets) bij een entreeheffend evenement. Deze paragraaf heeft het over bezoeken van personen die op eigen initiatief naar

het evenement zijn gekomen, niet zijnde deelnemer. Aan de andere aanwezigen (deelnemers, VIP's, pers e.d.) wordt in een afzonderlijke paragraaf aandacht besteed).

Er is een aantal mogelijke bronnen voor het achterhalen van het aantal bezoeken.

- ✓ Ten eerste natuurlijk de organisatie (vaak een stichting of anders een sportbond) van het evenement.
- ✓ Een tweede databron (die zich overigens meestal baseert op de eerste) zijn gegevens op internet, zoals wikipedia e.d.
- ✓ Een derde bron zijn evaluatierapporten. Ook deze baseren zich vaak op gegevens van de organisatie zelf. Een vierde mogelijke databron is de internationale sportfederatie.

Capaciteitscheck

Mochten bovenstaande bronnen niet beschikbaar zijn of onvoldoende betrouwbaar lijken, dan kunnen de volgende stappen gezet worden:

1. Het bepalen van de capaciteit van een evenementenlocatie.
2. Het bepalen van een gemiddelde bezettingsgraad en eventueel verblijfsduur (in uren) van bezoekers.
3. Het aantal bezoekers kan gevonden worden door toepassing van de zgn. bezettingsgraadtoets. Zie hiervoor de WESP Richtlijn bezoekersaantallen.
4. Het confronteren van een eventuele prognose van de evenementenorganisator of andere bronnen met de eigen uitkomsten.

Ook zijn enkele vuistregels te hanteren voor het herleiden van bezoekersaantallen, bijvoorbeeld op basis van vergelijkbare maar niet identieke evenementen. Het aantal bezoekers dat bij een evenement verwacht kan worden, hangt af van de volgende factoren:

- ✓ Entree heffend of gratis: een gratis evenement trekt uiteraard meer bezoekers dan een entreeheffend evenement
- ✓ Sportief prestige: een EK trekt in principe meer bezoekers dan een NK en een WK meer dan een EK in dezelfde sport
- ✓ Populariteit van de sport als kijksport: wielrennen en voetbal zijn populaire kijksporten, sommige watersporten zijn minder populair
- ✓ Deelname van breedtesporters: deelnemers en ondersteuning van vrienden en bekenden kan aanzienlijke positieve invloed hebben op bezoekersaantallen, bijv. Nijmeegse Vierdaagse, tourtochten bij wielrenevenementen, marathons
- ✓ Locatie: evenementen in de buurt van stedelijke gebieden trekken meer bezoekers (kortere reistijd)

Interpretatie: zijn tickets altijd bezoeken?

Het aantal verkochte c.q. te verkopen tickets geeft meestal een goede indicatie van het aantal bezoeken, maar er zijn enkele situaties die om nadere toelichting vragen:

- Hoe om te gaan met gratis tickets?
- Hoe om te gaan met meerdere onderdelen en/of locaties op één dag?
- Hoe om te gaan met passepartouts?
- Hoe om te gaan met verkochte tickets die niet worden opgehaald (no show)?

Aan de ene kant vertekent het verstrekken van gratis kaarten de gegevens ten opzichte van andere entreeheffende evenementen, aan de andere kant zijn er ook evenementen die sowieso geen entree heffen en zijn de bezoekersaantallen in dat opzicht al lastiger te vergelijken.³ In de meeste gevallen is er, zeker op voorhand, weinig bekend over het al dan niet gratis verstrekken van kaarten aan bepaalde doelgroepen. Wel is het zo dat niet betalende bezoekers minder vaak additioneel zijn en lagere uitgaven per persoon hebben.

Interpretatieverschillen ten aanzien van het begrip 'bezoek' kunnen optreden bij toernooien die **meerdere onderdelen op één dag** afwickelen. Bij entreeheffende evenementen is de ticketing hierbij een belangrijke indicator.

- Als er sprake is van **verschillende locaties** (bijvoorbeeld in de poulewedstrijden bij veel teamsporten) dan worden deze (uiteraard) als afzonderlijke bezoeken geteld, er worden dan ook aparte tickets verkocht.
- Sommige individuele sporten en multi-sporttoernooien kennen echter veel onderdelen die gelijktijdig of na elkaar **op één locatie op dezelfde dag** worden afgewikkeld. In principe wordt er hierbij vanuit gegaan dat de onderdelen die zich op één locatie of afspelen per dag tot één bezoek leiden, wat meestal ook tot uiting komt in de ticketing: bezoekers kopen één toegangsbewijs.
- Echter, bij bijvoorbeeld bij sommige hippische evenementen zijn aparte tickets verkrijgbaar voor specifieke onderdelen, maar ook combi-tickets. De combi tickets leiden dan in principe tot één bezoek, omdat er sprake is van één persoon op één dag op één locatie.

Passepartouts voor meerdaagse evenementen kunnen behandeld worden als meerdere afzonderlijk bezoeken. Indien er volgens brongegevens veel passepartouts worden verkocht, is dit wel een aanwijzing dat er een grotere kans is op overnachtingen door bezoekers.

No show is het verschijnsel dat tickets die vooraf besteld zijn, niet worden afgehaald. Bij veel evenementen is dit te verwaarlozen, maar niet bij bijvoorbeeld internationale voetbaltoernooien. De kans op no show stijgt als tickets lang van te voren moeten worden besteld, bijvoorbeeld voordat de deelnemers bekend zijn en/of, in een combinatie zitten met andere tickets.

Voor een verdere toelichting op dit begrip, verwijzen wij naar de WESP richtlijn 'bezoekersaantallen'.

Aandeel additionele bezoeken

Additionele bezoekers zijn bezoekers die specifiek voor het evenement naar de regio zijn gekomen. Hierbij worden twee methodes onderscheiden. In principe dient de onderzoeker uit te gaan van methode A, tenzij hij/zij kan onderbouwen dat methode B een betere benadering voor een specifiek evenement.

³ Soms mikt de organisator bewust niet op de recette als een financieringsbron, zoals bij het WK BEachvolleyball waren vrijkaartjes 'normaal'. In feite is hier dan weer sprake van een gratis evenement, maar dan niet in de publieke ruimte.

Methode A (0-situatie geen alternatieve locatie in Nederland)

De eerste stap is het indelen van respondenten in additioneel en niet-additioneel op basis van de inschatting of men speciaal voor het evenement naar de betreffende stad zou zijn gekomen.

Het aandeel dat inderdaad speciaal voor het evenement is gekomen, wordt aangemerkt als additioneel, de rest als niet-additioneel. De tweede stap is een 'correctie' op de ontstane categorisering van de eerste stap. De respondenten afkomstig uit de gemeente waar het evenement plaatsvindt worden (met 'terugwerkende kracht') als niet-additioneel aangemerkt. De overige respondenten blijven onder de eerder toegekende categorie vermeld. Lokale bezoekers zijn bij deze methode dus per definitie niet-additioneel.

Methode B (0 situatie wel een alternatieve locatie in Nederland)

Respondenten worden ingedeeld in additioneel en niet-additioneel op basis van de inschatting of men naar een andere stad zou zijn afgereisd als het evenement daar had plaatsgevonden.

Het aandeel dat hierop bevestigend antwoord wordt aangemerkt als additioneel, de rest als niet-additioneel. Lokale bezoekers kunnen bij deze methode dus wel en niet-additioneel zijn, afhankelijk van hun antwoord.

Voor het inschatting van de omvang van deze variabele zijn de WESP evaluaties de belangrijkste bron, zie bijlage 1 tabel X. Hierin is ook aangegeven of gebruik is gemaakt van methode A of B. Het aandeel additionele bezoekers hangt af van de volgende factoren:

- Omvang regio: hoe groter de regio, hoe kleiner het aandeel additionele bezoekers. Dit is een statistisch gegeven (artefact), omdat bezoekers van lokale herkomst in principe niet meetellen voor de economische impact,
- Herkomst: hoe groter de reisafstand die bezoekers afleggen, hoe groter de kans is dat men specifiek voor het evenement is gekomen.
- Sportief prestige: hoe groter het sportieve prestige, hoe groter het aandeel additionele bezoekers. Een EK trekt relatief meer additionele bezoekers dan een NK en een WK meer dan een EK.
- Toegangspreis: het heffen van entree leidt tot hogere aandelen additionele bezoeken.
- Meerdaags: een meerdaags evenement leidt tot een hoger aandeel additionele bezoekers

Voor grotere evenementen is het van belang om naast het aandeel additionele bezoekers, ook een prognose van het **aantal of aandeel buitenlanders** te maken, want buitenlandse bezoekers zijn vaker additioneel. Bovendien is de kans dat een buitenlander aanzienlijk groter dan van een bezoeker van binnenlandse herkomst. Voor kleinere evenementen is het aandeel overnachtingen meestal zo laag, dat een dergelijke detaillering nauwelijks bijdraagt aan de kwaliteit van de prognose.

In Tabel 2 in bijlage 1 zijn de aandelen additionele bezoekers naar herkomst voor specifieke evenementen weergegeven.

Gemiddelde dagbesteding per bezoek

De gemiddelde dagbestedingen per bezoek betreft alle bestedingen van een bezoeker in de regio, exclusief (eventueel) entreegeld. Entreegeld wordt vastgesteld bij de organisatorische bestedingen.

Bij het vaststellen van de hoogte van de dagbestedingen gelden de volgende vuistregels:

- **Herkomst:** hoe groter de reisafstand die bezoekers afleggen, hoe de dagbestedingen
- **Sociale status:** een hogere sociale status leidt tot hogere bestedingen. Zie voor een overzicht van sporten naar hun sociale status bijlage X
- **Toegangsprijs:** het heffen van entree leidt tot hogere aandelen additionele bezoeken.
- **Meerdaags:** een meerdaags evenement leidt tot een hoger aandeel additionele bezoekers

In **Tabel 3 in bijlage 1** zijn de gemiddelde dagbestedingen naar herkomst weergegeven.

Prijs van overnachtingen en aantal overnachtingen

Voor het vaststellen van de bestedingen aan overnachtingen, moet het aantal additionele overnachtingen worden bepaald en een gemiddeld bedrag per overnachting.

Het aantal overnachtingen kan worden vastgesteld door voor de additionele bezoekers het aandeel overnachters te bepalen, de gemiddelde overnachtingsduur (per bezoek) en de uitgaven per overnachting.

Het aandeel overnachters is (uiteraard) afhankelijk van de duur van het evenement: meerdaagse evenementen trekken een groter aandeel overnachters, dan eendaagse. Daarnaast is het aandeel overnachters onder buitenlandse bezoekers hoger dan onder Nederlandse bezoekers.

In **Tabel 4 in bijlage 1** zijn deze gegevens te vinden voor een aantal WESP evaluaties.

Capaciteit en verdringing bij toeristische accommodaties

Indien het verwachte aantal overnachtingen groot is, dan moet het aantal verwachte overnachtingen in hotels en andere accommodaties met beperkte capaciteit, vergeleken worden met de aanwezige capaciteit.

Ook dient er gecheckt te worden of het verwacht aantal overnachtingen de 'normale vrije capaciteit' (afhankelijk van het seizoen) benadert of zelfs overtreft. In dat laatste geval treedt er zeker verdringing van andere gasten op en de totale economische impact dient hiervoor gecorrigeerd te worden.

Prijs per overnachting

In **Tabel 4 in bijlage 1** wordt voor een aantal WESP onderzoeken de gemiddelde prijs per persoon per overnachting gegeven.

Opmerking: let bij het gebruik van bronnen of aannames op de volgende punten:

- ✓ Het gaat om een gemiddelde prijs **per persoon per nacht, dus niet per kamer**. Als twee personen op een kamer van €100 overnachten, is de gemiddelde prijs dus €50;
- ✓ Een belangrijk deel van de overnachters, met name Nederlanders **slaapt bij familie, vrienden of kennissen**. Dit drukt de gemiddelde prijs van overnachtingen, voor deze groep;
- ✓ De gemiddelde prijs per overnachting dient als een **gewogen gemiddelde** te worden beschouwd, met als weging de duur van het verblijf (aantal overnachtingen). Personen die langer overnachten zullen namelijk over het algemeen iets meer betalen dan eenmalige overnachtingen (comfort, belasting van vrienden).

Hoofdstuk 4 Overige groepen (accreditaties)

Typologie overige groepen

Voor de meeste (sport)evenementen zijn er naast de reguliere bezoekers nog een aantal groepen die aanwezig zijn tijdens het evenement.

Professionele deelnemers, begeleiding en officials
Amateur deelnemers
VIP's (internationale) sportbonden
VIP's sponsors
Pers

De omvang van de economische impact van deze andere groepen verschilt sterk per evenement, uiteraard afhankelijk van de relatieve omvang van deze groepen (zie volgende subparagraaf). Daarnaast moet rekening gehouden worden met het feit dat de uitgaven van deze groepen soms deel uitmaken van de uitgaven van het organiserend comité en een aparte prognose dan tot een dubbeltelling zou leiden (zie daaropvolgende subparagraaf).

De belangrijkste bron voor de omvang van deze groepen is het organisatiecomité. Het **aantal accreditaties** voor deelnemers vaak ook voor andere groepen is voor aanvang meestal redelijk nauwkeurig bekend. Voor meerdaagse evenementen moet het aantal accreditaties omgerekend worden naar het aantal bezoeken. Gezien de professionele aanwezigheid van deelnemers, pers en in zekere zin ook VIP's, moet er van uitgegaan worden dat deze groepen economisch met hun tijd om gaan en zij over het algemeen niet tijdens het gehele evenement aanwezig zullen zijn.

Relatieve omvang overige groepen

De omvang van de specifieke groepen die geen bezoekers zijn van het evenement kan een substantieel onderdeel uitmaken van de aanwezigen en daarmee van de totale economische impact. Dit geldt met name voor evenementen met veel deelnemers (atleten), zoals profevenementen met veel onderdelen en daarmee een groot deelnemersveld, bijvoorbeeld bij zwemmen, turnen maar ook het WK tafeltennis.

Een belangrijke doelgroep zijn ook de amateursporters (deelnemers). Met name veel hardloop- en wielervedstrijden kennen naast een professionele wedstrijd, een amateurvariant. Hierop komen vaak duizenden deelnemers af, zeker als het een evenement met een hoge sportieve status betreft. Deze deelnemers blijven vaak overnachten en brengen ook begeleiding en supporters mee.

De bestedingen van VIP's van internationale sportbonden en/of nationale sportbonden zijn meestal verwaarloosbaar, ook al omdat zij normaliter onderdeel zijn van het budget van het organiserend comité (zie hieronder).

Ook zijn er meestal relaties van sponsoren van het evenement aanwezig. Deze hebben dan zgn. VIP kaarten. In de meeste gevallen zijn de horeca uitgaven van deze groepen onderdeel van het arrangement dat de sponsoren bij de organisator heeft gekocht. In dit geval zijn de

uitgaven dus al opgenomen in het organiserend comité. Het is overigens ook niet ongebruikelijk dat relaties van sponsors hoofdzakelijk een ticket krijgen en zelf voor hun consumpties moeten zorgen. In dat geval kunnen zij behandeld worden als gewone bezoekers.

Vertegenwoordigers van de pers (journalisten) kunnen over het algemeen behandeld worden als gewone bezoekers, met het verschil dat hun verblijfsduur over het algemeen langer is dan dat van de gemiddelde bezoeker. Een vuistregel is dat mag worden aangenomen dat de journalist gedurende de gehele (finale) periode van het evenement aanwezig is. Het uitgaven patroon is vergelijkbaar met dat van reguliere bezoekers, waarbij er vanuit mag worden gegaan dat buitenlandse journalisten op locatie overnachten en Nederlandse journalisten gewoon thuis slapen.

Uitgaven overige groepen onderdeel budget

Uitgaven van **VIP's van internationale sportbonden, vrijwilligers en leden van het organisatie comité** zijn meestal integraal onderdeel van de begroting van het organisatie comité.

Er zijn evenementen waarbij de reis- en verblijfskosten van **deelnemers en begeleiding** voor rekening komen van het organiserend comité. In dat geval is het niet noodzakelijk om een afzonderlijke schatting van de uitgaven van deze personen te maken (tenzij er natuurlijk aanwijzingen zijn dat deze personen substantiële uitgaven op persoonlijke titel verrichten, naast de reis en verblijfskosten. Voor atleten/deelnemers zal dat veelal niet het geval zijn). Uiteraard zijn de uitgaven van het organiserend comité voor deze groepen dan wel onderdeel van de economische impact.

Een tussenvorm, waarbij een deel van de kosten via de begroting van het organiserend comité verlopen, zijn **hospitality arrangementen**. Dit zijn arrangementen waarbij het organiserend comité in feite een intermediair is tussen specifieke groepen en de aanbieders van accommodaties.

In **Bijlage 2** is aangegeven in hoeverre de uitgaven van deze verschillende groepen bij de bekende evenementen onderdeel uitmaakten van de begroting van de organisatie.

Conclusie: In hoeverre de impact van anderen dan de reguliere bezoekers afzonderlijk ingeschat moet worden hangt dus van twee factoren af:

- *Wat is de (relatieve) omvang van deze groepen: dit hangt samen met aantal onderdelen en de sportieve status van het evenement. Meestal is het aantal accreditaties redelijk nauwkeurig bekend.*
- *In hoeverre zijn de uitgaven van deze groepen een integraal onderdeel van het organisatie budget. Hiervoor zijn drie vormen: geen onderdeel, vast onderdeel en hospitality arrangementen.*

Sleutelvariabelen overige groepen

Voor het vaststellen van de waarden van de sleutelvariabelen zoals bestedingen, overnachtingen en additionaliteit van overige aanwezigen kunnen in principe de volgende regels worden gebruikt

	daguitgaven	overnachtingen	additionaliteit
Deelnemers: prof	Hoogte is afhankelijk van mate van professionaliteit: wielrennen/tennis/voetbal: hoog Andere sporten: laag	Hoogte is afhankelijk van mate van professionaliteit: wielrennen/tennis/voetbal: hoog Andere sporten: laag	100% additioneel
Deelnemers: amateur	lager dan bezoekers	Hoger dan reguliere bezoekers maar lager dan prof	hoger dan reguliere bezoekers
Begeleiding	Vergelijkbaar met deelnemers	Vergelijkbaar met deelnemers	100% additioneel
Officials	meestal onderdeel LOC budget	meestal onderdeel LOC budget	0%
VIPs bonden	meestal onderdeel LOC budget	meestal onderdeel LOC budget	0%
VIPs sponsoren	Lager of vergelijkbaar met reguliere bezoekers	vergelijkbaar met reguliere bezoekers/hospitality	vergelijkbaar met reguliere bezoekers
Pers/media	vergelijkbaar met reguliere bezoekers	NL lager dan reguliere bezoekers Bui: hoger dan reguliere bezoekers	vergelijkbaar met reguliere bezoekers

Hoofdstuk 5 Verdringingseffecten

Zoals aangegeven worden er aan de prognose van een groot evenement hogere eisen gesteld dan die van een klein evenement. Eén van de specifieke eisen die aan de prognose van een groot evenement gesteld wordt, is het vaststellen van de kans op verdringingseffecten en de eventuele omvang van deze effecten. Niet alleen omdat een groter evenement een grotere detaillering vereist, maar ook omdat verdringingseffecten waarschijnlijker zijn bij grote evenementen.

Definitie

Onder verdringingseffecten worden verstaan de (secundaire) effecten op bezoekgedrag van inwoners en bezoekers aan een regio, die worden veroorzaakt door het (primaire) bezoekgedrag van toeschouwers aan het evenement. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen twee benaderingen van verdringingseffecten:

- 1) Verdringing als gevolg van beperkte capaciteit van hotels en andere accommodaties
- 2) Verdringing als gevolg van effecten op de toeristische beleving bij andere bezoekers

De eerste benadering van verdringing is gebaseerd op het feit dat toeristische accommodaties (hotels) een beperkte capaciteit hebben. Deze vorm van verdringing is behandeld in

Hoofdstuk 3.

Voorbeelden van het tweede type verdringingseffecten zijn:

- Buitenlandse toeristen die wegblijven vanwege de drukte of de volgeboekte hotels
- Dagjesmensen van buiten de regio die wegblijven uit het centrum van de organiserende stad vanwege de drukte
- Inwoners die het centrum mijden en hun boodschappen elders doen

Omvang

De volgende omstandigheden vergroten de kans op het optreden van type 2 verdringingseffecten:

- Het betreft een groot evenement (meer dan 50.000 bezoekers)
- Het evenement vindt plaats in de openbare ruimte
- Het evenement vindt plaats in een stadscentrum
- Het evenement vindt plaats tijdens het (dag) toeristisch hoogseizoen
- Het evenement trekt een specifieke subcultuur aan (voetbalsupporters, motorrijders)
- Het evenement duurt meerdere dagen

Helaas is er tot nu toe weinig empirisch onderzoek naar de precieze omvang en het patroon van type 2 verdringingseffecten. Zo is bijvoorbeeld niet bekend of 'verdrongen toeristen' hun bezoek uitstellen of 'afstellen'. Dit betekent dat een onderzoeker in hoge mate vrij is om aannames te maken omtrent de hoogte van de verdringingseffecten, waarbij uiteraard wel de eisen met betrekking tot transparantie van de onderbouwing in acht dienen te worden genomen.

Hoofdstuk 6 Prognose organisatorische bestedingen

Definitie

Onder de organisatorische bestedingen verstaan wij alle bestedingen die verricht worden ten behoeve van de organisatie van het evenement. In principe zijn dit de (additionele) uitgaven van het organisatie comité. Indien een gemeente uitgaven verricht voor bijvoorbeeld veiligheid zijn dit in principe ook organisatorische bestedingen, maar in de meeste gevallen zullen deze uitgaven niet additioneel zijn.

Bron

De belangrijkste bron voor het bepalen van de omvang van de organisatorische bestedingen, is de begroting van het organisatie comité en/of een realisatie van een eerdere editie van het evenement. Indien deze (nog) niet beschikbaar is, wordt gebruik gemaakt van realisaties van vergelijkbare evenementen.

Additionaliteit

Voor het vaststellen van de additionaliteit van organisatorische bestedingen worden een twee stappen benadering gehanteerd.

In de eerste stap wordt vastgesteld welk gedeelte van de **inkomsten** additioneel is. Hierbij geldt dat subsidies van lokale overheden, sponsoring door lokale bedrijven en inkomsten uit tickets gekocht door inwoners van de regio, niet additioneel zijn.

De tweede stap is het bepalen van mate waarin de **bestedingen** door het organisatiecomité plaatsvinden in de regio onder beschouwing. Dit kan het beste in overleg met het organisatiecomité vastgesteld worden.

Het saldo van de additionele inkomsten en de bestedingen van het organisatie comité in de regio of gemeente is de totale additionele impact.

Uitgaven van lokale overheden voor afdrachten aan internationale bonden of organisaties hebben een negatieve impact. Dit betekent dat in het geval van relatief grote afdrachten, de organisatorische impact negatief kan uitvallen.

In **Bijlage 3** zijn de begrotingsgegevens opgenomen van een aantal sportevenementen die in het kader van de WESP zijn geëvalueerd.

Hoofdstuk 7 Prognose berekening van de economische impact

Stap 1 Schatting van het aantal additionele bezoeken naar herkomst

We vinden het aantal aantal additionele bezoeken (naar herkomst) (ANh) door het totaal aantal bezoeken (N) te vermenigvuldigen met het aandeel van de additionele buitenlandse bezoekers, Nederlandse bezoekers en eventueel lokale bezoekers (SNah)

Stap 2 Berekening van het aantal overnachters en overnachtingen

Het aandeel overnachters wordt berekend door het aandeel additionele bezoekers te vermenigvuldigen met het aandeel bezoeken van overnachters in de additionele overnachtingen

Voor het bepalen van het aantal overnachtingen kan het aantal **bezoeken** met overnachting of het aantal **bezoekers** met overnachting als uitgangspunt genomen. Beide methoden leiden tot hetzelfde resultaat.

Methode 1: Op basis van aantal overnachtingen per bezoek

*Overnachtingen = aantal bezoeken * aandeel additionele bezoeken * aandeel additionele overnachters * gemiddelde overnachtingsduur/gemiddeld aantal bezoeken per overnachter*

Methode 2: Op basis van aantal overnachtingen

*Overnachtingen = aantal bezoeken * aandeel additionele bezoekers * aandeel additionele overnachters/gemiddeld aantal bezoeken per overnachter* gemiddelde overnachtingsduur per persoon.*

Stap 3 Berekening van de totale uitgaven aan overnachtingen

De totale uitgaven aan overnachtingen wordt berekend door het aantal additionele overnachtingen (evt. gecorrigeerd voor verdringing) te vermenigvuldigen met de gewogen prijs per persoon per overnachting.

Stap 4 Berekening van de totale uitgaven aan bestedingen overdag

De totale uitgaven aan bestedingen overdag worden berekend door

- 1) Vermenigvuldiging van het aantal additionele dagbezoekers met de gemiddelde bestedingen p.p. per dag
- 2) Vermenigvuldiging van het aantal additionele overnachters met de gemiddelde dagbestedingen per overnachting en vervolgens met de gemiddelde verblijfsduur
- 3) Het sommeren van de twee bovenstaande uitkomsten

Stap 5 Berekening van de totale uitgaven bezoekers en andere aanwezigen

- 1) De stappen zoals hierboven moeten ook gevolgd worden voor de andere aanwezigen (deelnemers, begeleiding, VIP's, pers)
- 2) Vervolgens worden de bedragen uit 1) gesommeerd met het totaal bedrag uit stap 4

Stap 6 Correctie voor eventuele verdringingseffecten

Bij grote evenementen wordt voor verdringingseffecten een correctie toegepast.

Stap 7 Berekening additionele bestedingen organisatie comité

De bestedingen van het organisatie comité worden in 3 stappen vastgesteld:

Stap 1: Bepaling omvang additionaliteit inkomsten

In de eerste stap wordt bepaald welk gedeelte van de inkomsten van het organiserend comité additioneel is. Hierbij geldt dat subsidies van lokale overheden, sponsoring door lokale bedrijven en inkomsten uit tickets gekocht door inwoners van de regio, niet additioneel zijn.

Stap 2 Bepaling bedrag aan lokale bestedingen

Een tweede stap is het bepalen van mate waarin de bestedingen door het organisatiecomité plaatsvinden in de regio onder beschouwing. Dit kan het beste in overleg met het organisatiecomité vastgesteld worden.

Stap 3 Salderen van de inkomsten en bestedingen

Het percentage uit stap 1 wordt nu vermenigvuldigd met het bedrag uit stap 2. Dit resulteert in de voorlopige organisatorische bestedingen.

Stap 4 Aftrek eventuele afdrachten

Uitgaven van lokale overheden voor afdrachten aan internationale bonden of organisaties hebben een negatieve impact. Indien er sprake is van dergelijke afdragen, dan worden deze in de derde stap van het bedrag van stap 3 afgetrokken. Het resultaat zijn de additionele bestedingen

Stap 8 Sommatie bezoekersbestedingen en organisatorische bestedingen

De laatste stap in de berekening van de economische impact is het sommeren van de stappen 4 en 6 tot de totale additionele bestedingen, ofwel de prognose van de economische impact.

Hoofdstuk 8 Rapportage, verantwoording en peer review

Wijze van rapporteren

Het rapport naar aanleiding van het onderzoek Economische impact geeft in teksten, tabellen en/of grafieken een antwoord op de centrale vraag: hoe groot zijn de (additionele) bestedingen in de gemeente/regio/provincie waar het evenement plaatsvindt als gevolg van het evenement. Bij het maken van een prognose, dienen de volgende onderdelen te vinden te zijn in de rapportage.

1. Bespreking en verantwoording van kwaliteit, reikwijdte en detaillering prognose
2. Waarden en gebruikte bronnen van de sleutelvariabelen
3. Verantwoording ten aanzien van mogelijke verdringingseffecten
4. Inzicht in de berekening van de economische impact

De betrouwbaarheid van een prognose wordt uitgedrukt door de omvang van de onzekerheidsmarges van de uitkomsten: hoe groter de marges rond de uitkomsten, hoe lager de betrouwbaarheid. In de rapportage wordt aandacht besteed aan de volgende punten:

- 1) Onzekerheden die samenhangen met (het gebrek aan) betrouwbaarheid van het beschikbare bronnenmateriaal
- 2) Onzekerheden die samenhangen met twijfels aan de vergelijkbaarheid van het evenement met de evenementen waarop de beschikbare bronnen betrekking hebben
- 3) Onzekerheden ten aanzien van de uitkomsten, die inherent zijn aan het evenement. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan a) toernooi verloop en b) weersomstandigheden.

Uitvoeren peer-review

De peer-review wordt uitgevoerd door een lid van de WESP.

De opdrachtgever en/of opdrachtnemer (uitvoerder onderzoek Economische impact) geven de reviewer, zijnde een WESP-lid, onvoorwaardelijk inzicht in c.q. toegang tot het volledige databronnen en de tussenresultaten.

Afspraken over de publicatie en het gebruik van de data worden voorafgaand aan de review gemaakt.

Wijze van afgifte data t.b.v. open source database evenementen

WESP, de Werkgroep Evaluatie Sportevenementen, ontvangt een definitief rapport van het onderzoek Economische impact, zowel op papier als digitaal. Indien dit niet mogelijk blijkt, ontvangt zij tenminste de volgende gegevens plus alle minimale eindwaardes c.q. kerncijfers die zijn ingevuld op terugkoppelingsformulier (zie bijlage 5 voor het juiste terugkoppelingsformulier):

- Beschrijving evenement en evenement locatie
- Datum evenement, dag- of meerdaags evenement, vrij of gecontroleerd toegankelijk, betaalde of gratis toegang

- Totaal aantal bezoekers, deelnemers en bezoeken
- Totaal aantal overnachtingen
- Ingevuld terugkoppelingsformulier

Bijlagen

Bijlage 1 Bezoekersgegevens

Tabel 1 Locatie, type sport en bezoekers aan sportevenementen (WESP evaluaties)

	Evenement	locatie	sport	jaar	bezoeken	buitenlanders	NI	lokaal	
1	Vuelta 2009	Drenthe	wielrennen	2009	167.000	3%	43%	54%	100%
2	Giro d'Italia	Amsterdam	wielrennen	2010	209.000	10%	54%	36%	100%
3	Grand Départ du Tour de France	Rotterdam	wielrennen	2010	850.000	11%	62%	27%	100%
4	WK Turnen	Rotterdam	turnen	2010	41.500	8%	84%	8%	100%
5	Zevenheuvelenloop	Nijmegen	atletiek	2010	30.000	7%	21%	72%	100%
6	EK Dressuur	Rotterdam	hippisch	2011	31.400	7%	72%	21%	100%
7	WK Baanwielrennen	Apeldoorn	wielrennen	2011	16.597	11%	67%	22%	100%
8	WK Tafeltennis	Rotterdam	tafeltennis	2011	23.000	9%	81%	10%	100%
9	World Cup BMX Supercross	Arnhem	bmx	2011	4.950	19%	74%	7%	100%
10	Afas Tennis Classics	Apeldoorn	tennis	2011	21.700	1%	83%	16%	100%

Tabel 2 Additionaliteit van bezoekers sportevenementen (WESP evaluaties)

	Evenement	type 0 situatie	buitenlanders			Nederlanders			lokaal			totaal additio neel	
			additione el	niet add	totaal	additioneel	niet additioneel	totaal	additioneel	niet additionee l	totaal		
1	Vuelta 2009	B	2%	1%	3%	26%	17%	43%	9%	45%	54%	36%	100%
2	Giro d'Italia	B	7%	3%	10%	40%	14%	54%	6%	30%	36%	53%	100%
3	Grand Départ du Tour de France	B	10%	2%	11%	33%	29%	62%	7%	20%	27%	50%	100%
4	WK Turnen	A	7%	1%	8%	75%	10%	84%		8%	8%	82%	100%
5	Zevenheuvelenloop	A	6%	1%	7%	14%	7%	21%		72%	72%	20%	100%
7	WK Baanwielrennen	A	11%	0%	11%	54%	13%	67%		22%	22%	65%	100%
8	WK Tafeltennis	A	2%	7%	9%	61%	20%	81%		10%	10%	63%	100%

Tabel 3 Daguitgaven bezoekers sportevenementen

	Evenement	type 0 situatie	daguitgaven pp excl. entree			
			Buitenlanders	Nederlanders	lokaal	totaal
1	Vuelta 2009	B	60,31	49,34	31,92	€ 45
2	Giro d'Italia	B	110,83	35,55		€ 39
3	Grand Départ du Tour de France	B	54,14	24,65	13,67	€ 30
4	WK Turnen	A	127,74	25,83		€ 43
5	Zevenheuvelenloop	A	-	26,23		€ 26
6	EK Dressuur*	A	28			€ 28
7	WK Baanwielrennen	A	113,66	19,35	17,89	€ 21
8	WK Tafeltennis	A	68,38	46,48	32,33	€ 49
9	World Cup BMX Supercross					€ 21

* Uitgaven aan entree worden bij de organisatorische bestedingen meegerekend.

** De uitgaven tijdens het EK Dressuur zijn geen schatting maar daadwerkelijk gerealiseerd, omdat er sprake was van een zgn. debetcard systeem en de uitgaven dus exact bekend waren.

Tabel 4 Overnachters, overnachtingsduur en uitgaven

	Evenement	aandeel overnachters		gemiddelde duur per ticket		uitgaven pp pn	
		buitenlanders	Nederlanders	buitenlanders	Nederlanders	buitenlanders	Nederlanders
1	Vuelta 2009	58%	38%	2,4	2,5	23,94	
2	Giro d'Italia	74%	6%			41,48	
3	Grand Départ du Tour de France	58%	9%	1,0	0,9	61,99	33,13
4	WK Turnen	78%	11%	3,7	2,1	89,3	74,86
5	Zevenheuvelenloop	-	7%	-	1,3		19
7	WK Baanwielrennen	76%	6%	3,6	1,3	53,75	16,44
8	WK Tafeltennis	58%	11%	1,3	0,9	45,17	24,74
10	Afas Tennis Classics		6%		1,5		50

Bijlage 2 Organisatorische bestedingen

		begroting/realisatieinkomsten						uitgaven	Netto impact
		totaal(4)	Wv lokale subsidies	Wv overige subsidies	Wv sponsoring	overig	tekort	Perc lokaal besteed	
1	Vuelta 2009	2.077.500	145.000	530.000	880.000	522.500	110.000	70%	100.000
2	Giro d'Italia	5.048.000	393.000	885.000	300.000	470.000			34.000
3	Grand Départ du Tour de France(3)	15.000.000	12.800.000	500.000	1.700.000			100%	2.776.000
4	WK Turnen	5.234.200	700.000	1.050.000	1.971.515			88%	3.317.143
5	Zevenheuvelenloop	1.100.000	-	-	550.000	550.000		85%	500.000
6	EK Dressuur	2.535.719	300.000	630.000	980.161	625.558		52%	1.200.000
7	WK Baanwielrennen	2.100.000	272.000	727.000	207.000			33%	229.000
8	WK Tafeltennis(1)	4.400.000	550.000	682.852	124.174	3.042.974	423.902	87%	4.676.000
9	World Cup BMX Supercross	514.000	80.000		122.000				-181.000
10	Afas Tennis Classics	233.000	35.000		183.000				-60.000

Bijlage 3 Accreditaties

	Evenement	bezoek en	bez./accreditat ies	verblijf = onderdeel LOC begroting	% buitenlanders	% nl	% lokaal	aandeel overnachters		gemiddelde duur	daguitgaven pp
								bui	nl		
1	Vuelta 2009	167000									
	Prof deelnemers en begeleiding		329	ja							
	Amateur deelnemers	15000	10000	nee							
	VIP's bonden			ja							
	VIP sponsors		onb	onb							
	Pers		493	nee	44,8%	55,2%					
2	Giro d'Italia	209000									
	Prof deelnemers		429	nee							
	Amateur deelnemers		7000	nee	0,4%	74,9%	24,7%		11%		
	VIP's bonden			ja							
	VIP sponsors			ja							
	Pers		600	nee	91,7%	8,3%					
3	Grand Départ du Tour de France	850000			11,4%	61,5%	27,10%	58,33%	9,26%	1,0	54,14
	Prof deelnemers		484	nee							
	Amateur deelnemers		nvt	nvt							
	VIP's bonden		onb	ja							
	VIP's sponsors		onb	ja							
	Pers		3500	nee							
4	WK Turnen	41500			7,7%	85,0%	8%	77%	10%	3,7	160,24
	Prof deelnemers		1342	hospitality							
	Amateur deelnemers		nvt	nvt							
	VIP's bonden			ja							
	VIP's sponsors			hospitality							

	Pers		436	nee								
5	Zevenheuvelenloop	30000			7,0%	21,0%		-	7%	0	-	-
	Prof deelnemers		nvt	nvt				-	6%	0	-	-
	Amateur deelnemers		24500	nee	1,0%	62,0%						
	VIP's bonden		nvt	nvt								
	VIP's sponsors		nvt	nvt								
	Pers		nvt	nvt								
6	EK Dressuur	31400			7,2%	72,1%	20,67%					28
	Prof deelnemers en begeleiding		510	hospitality								
	Amateur deelnemers			nvt								
	VIP's bonden		8456	ja								
	VIP sponsors			als bezoeker								
	Pers		320	nee								
7	WK Baanwielrennen	16597			11,0%	67,4%	21,63%					
	Prof deelnemers en begeleiding		495	nee								
	Amateur deelnemers		nvt	nvt								
	VIP's bonden	2645		als bezoeker								
	VIP sponsors											
	Pers		237	nee	74,0%	26,0%						
8	WK Tafeltennis	23000			9,30%	80,70%	10%	58%	11%		1,3	68,38
	WK Tafeltennis accreditaties	27034	3862		53,18%	24,44%	22%					
	Prof deelnemers en begeleiding		2082	ja								
	Amateur deelnemers		nvt	nvt								
	VIPs, bonden		1123	hospitality								
	VIP sponsors											
	Pers		657	nee								
9	World Cup BMX Supercross											

	Prof deelnemers en begeleiding		279	nee								
	Amateur deelnemers		nvt	nvt								
	VIP's bonden		onb	onb								
	VIP sponsors		onb	onb								
	Pers		onb	onb								
1 0	Afas Tennis Classics											
	Prof deelnemers en begeleiding		onb	ja								
	Amateur deelnemers		nvt	nvt								
	VIP's bonden		onb	ja								
	VIP sponsors	10490		ja								
	Pers		nvt	nvt								

Bijlage 4 Begrippen en definities

Organisatie

- Professionals vs vrijwilligers

Deelnemer = een persoon die één van de kenmerkende activiteiten verricht die onderdeel vormen van het evenement, en die niet in (loon)dienst is van de organisatie van het evenement.

- Professionele vs amateur-deelnemers

Overheid

- Gemeente / Regio / Provincie
- Samenwerkingsverband
- Internationaal

Overkoepelende instanties

- Sportbond
- (Inter)regionale instelling/samenwerkingsverband
- Internationaal

Sponsors

- Naar gradatie van sponsorpakket

Bezoeker = een persoon die één of meerdere dagen (dagdelen) het evenement heeft bezocht.

Bezoek = de aanwezigheid van een bezoeker gedurende maximaal één dag(deel); bij meerdaagse evenementen kan één bezoeker meerdere bezoeken afleggen; bij dagevenementen is het aantal bezoekers en het aantal bezoeken aan elkaar gelijk.

- Betalende vs niet-betalende
- Gekochte vs gekregen toegangsbewijzen (vouchers)
- Bezoekers naar wijze van vervoer
- Eendaagse vs meerdaagse bezoekers
- Bezoekers specifiek voor sportevenement vs bezoekers voor sfeer/ambiance
- Nationale vs internationale

Commercie op/rond het evenement

- Commercie aangetrokken door de organisatie
- Wel vs geen stansplaatsgeld of pacht
- Food vs non-food

Overige (facilitaire) leveranciers

Pers

- In de gemeente / In de regio / In de provincie
- Landelijk
- Internationaal

Direct omwonenden

- 1e vs 2e schil

Niet-direct omwonenden

- In de gemeente / In de regio / In de provincie
- Landelijk
- Internationaal

Overige commercie

- In de gemeente / In de regio / In de provincie
- Landelijk
- Internationaal

Maatschappelijke instanties of belangengroepen

Bijlage 5 Value model

Het VALUE geeft een prognose van de bestedingen van bezoekers aan een evenement. Het geeft geen prognose van de organisatorische bestedingen. In het VALUE model zijn verschillende vuistregels over de relatie tussen kenmerken van een evenement en de waarde van de sleutelfactoren verwerkt.

Het gebruik van het VALUE model geeft daarmee een uitgangspunt voor de waarde van de sleutelvariabelen. Het VALUE model is voor WESP leden gratis te gebruiken en op te vragen bij info@meerwaarde.com. Voor niet WESP leden kan een vergoeding gevraagd worden.

Bijlage 6 Voorbeeld berekening**Voorbeeld berekening economische impact bezoekers**

	Herkomst	Dag 1	Dag 2	Dag 3	
(A)	Totaal aantal bezoekers		12706	30000	107995
	Aandeel additionele bezoekers	Buitenland	1,6%	1,6%	1,6%
		NL	23,9%	39,6%	19,3%
		Lokaal	8,4%	8,4%	10,0%
(B)	Aantal additionele bezoekers	Buitenland	203	480	1728
		NL	3037	11880	20843
		Lokaal	1067	2520	10800
(C)	Gemiddelde dagbesteding	Buitenland	€ 55,96	€ 55,96	€ 55,96
	(additioneel)	NL	€ 27,50	€ 27,50	€ 27,50
		Lokaal	€ 31,67	€ 31,67	€ 31,67
(D)	Totale dagbesteding	Buitenland	€ 11.376	€ 26.861	€ 96.694
	(additioneel, dagtoeristen)	NL	€ 83.510	€ 326.700	€ 573.183
		Lokaal	€ 33.802	€ 79.808	€ 342.020
	Opgeteld	Totaal	€ 128.688	€ 433.369	€ 1.011.898
(E)	Totaal aantal overnachters		1768	4208	9203
	Aandeel additionele overnachters	Buitenland	57,9%	57,9%	57,9%
		NL	52,6%	32,3%	37,8%
		Lokaal	5,0%	3,7%	3,0%

(F)	Aantal additionele overnachters	Buitenland	118	278	1000
		NL	1597	3837	7879
		Lokaal	53	93	324

(G)	Gemiddelde overnachtingsduur	Buitenland	2,4	2,4	2,4
		NL	1,7	1,7	1,7
		Lokaal	0,9	0,9	0,9

(H)	Gemiddelde besteding overnachting pp	Buitenland	€ 60,31	€ 60,31	€ 60,31
	(additioneel)	NL	€ 49,34	€ 49,34	€ 49,34
		Lokaal	€ 31,92	€ 31,92	€ 31,92

(J)	Totale besteding overnachting	Buitenland	€ 17.038	€ 40.227	€ 144.811
	(additioneel)	NL	€ 133.980	€ 321.860	€ 660.847
		Lokaal	€ 1.533	€ 2.679	€ 9.307
	Opgeteld	Totaal	€ 152.551	€ 364.766	€ 814.966

(K)	Totale dagbesteding extra dagen overnachters	Buitenland	€ 15.809	€ 37.326	€ 134.367
	(additioneel)	NL	€ 74.675	€ 179.391	€ 368.328
		Lokaal	€ 1.521	€ 2.658	€ 9.235
	Opgeteld	Totaal	€ 92.005	€ 219.374	€ 511.929

(M)	Economische impact bezoekers		€ 373.244	€ 1.017.509	€ 2.338.793
-----	------------------------------	--	-----------	-------------	-------------

Bijlage 7 Terugkoppelingsformulier WESP

Beschrijving evenement en evenement locatie		
Datum evenement, dag- of meerdaags evenement, vrij of gecontroleerd toegankelijk, betaalde of gratis toegang		
Totaal aantal bezoekers, deelnemers en bezoeken	Bezoekers	
	Deelnemers	
	Bezoeken	
Totaal aantal overnachtingen	Overnachtingen	
Overige opmerkingen		

1/2

	Herkomst	Dag 1	Dag 2	Dag 3
(A)	Totaal aantal bezoekers			
	Aandeel additionele bezoekers	Buitenland		
		NL		
		Lokaal		
(B)	Aantal additionele bezoekers	Buitenland		
		NL		
		Lokaal		
€	Gemiddelde dagbesteding (additioneel)	Buitenland		
		NL		
		Lokaal		
(D)	Totale dagbesteding (additioneel, dagtoeristen)	Buitenland		
		NL		
		Lokaal		
	Opgeteld	Totaal		
€	Totaal aantal overnachters			
	Aandeel additionele overnachters	Buitenland		
		NL		
		Lokaal		
(F)	Aantal additionele overnachters	Buitenland		
		NL		
		Lokaal		
(G)	Gemiddelde overnachtingsduur	Buitenland		
		NL		
		Lokaal		
(H)	Gemiddelde besteding overnachting pp (additioneel)	Buitenland		
		NL		
		Lokaal		
(J)	Totale besteding overnachting (additioneel)	Buitenland		
		NL		
		Lokaal		
	Opgeteld	Totaal		
(K)	Totale dagbesteding extra dagen overnachters (additioneel)	Buitenland		
		NL		
		Lokaal		
	Opgeteld	Totaal		
(M)	Economische impact bezoekers			